

מערך שיעור למורה (דרך נגישה)

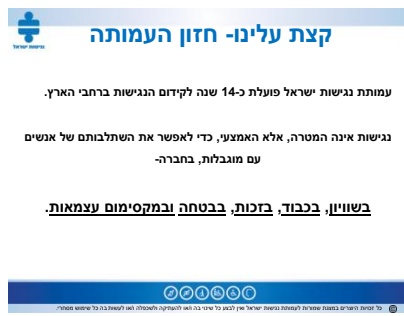

מערך שיעור זה פורש בפני התלמידים את עולם הנגישות על קצה המזלג. מיהם **אנשים** עם מוגבלות?, הבנת הצורך בנגישות וחשיבותה של דרך פנויה ממכשולים כדי להגיע למחוז חפצם ככולם.

פתיחת השיעור:

נערוך סבב בין כל תלמידי הכיתה ובו כל תלמיד יאמר שם של אישיות מפורסמת שמתחילות באותה אות של שם התלמיד/ה ותאור של מראה חיצוני המאפיין את האישיות.
לדוגמא: יונת לוי עם שיער אדום/ג'ינג'י, בן גוריון קרחת, אולסי פרי גבוה.
למעשה כל אדם בעולם ניתן לתאר אותו על פי מראה חיצוני.
לאחר מכן נציג לתלמידים את המצגת המצורפת.

שקף 2

קצת עלינו- חזון העמותה

עמותת נגישות ישראל פועלת כ-14 שנה לקידום הנגישות ברחבי הארץ.
נגישות אינה המטרה, אלא האמצעי, כדי לאפשר את השתלבותם של אנשים עם מוגבלות, בחברה-

בשוויון, בכבוד, בזכות, בבטחה ובמקסימום עצמאות.

© כל הזכויות שמורות לעמותת נגישות ישראל אין לשונו כל יחידה או תוכנית. יחסית או להשתמש בה כל שייכות מסחרית.

הדגישו בפני התלמידים שנגישות אינה מטרתנו. הנגישות הינה אמצעי בדרך למטרה- שהינה שילוב אנשים עם מוגבלות בחברה- בשוויון, בכבוד, בזכות, בבטחה ובמקסימום עצמאות.

לדוגמא- תיאור סיטואציה: בבית ספרנו לומד תלמיד הנעזר בכסא גלגלים ובכניסה לבית הספר ישנן שלוש מדרגות. על כן סידר בית הספר שכל בוקר השומר ואב הבית ירימו את התלמיד במדרגות- כדי לאפשר לו ללמוד בבית ספר. האם זוהי נגישות?

תשובה: אין זו נגישות מספקת שאנו מייחלים לה ושעונה על הדרישות בחוק, מעצם העובדה שאינה עונה על הקריטריונים המוזכרים לעיל "בשוויון, בזכות, בכבוד..."- עצם העובדה שהילד יהיה תלוי כל בוקר וצהריים באב הבית ובשומר לא מאפשר לו להתנהל בעצמאות כלל ולא בשוויון- כמו שאר התלמידים.

על כן נגישות הינה האמצעי בדרך למטרה שהינה לאפשר לאנשים עם מוגבלות להתנהל על פי כל הקריטריונים המוזכרים לעיל.

שקף 3

קהל מטרה

- 1,600,000 אנשים עם מוגבלות בישראל
- תנועה, ראייה, שמיעה, נפשית וקוגניטיבית
- ועוד...
- קשישים
- הורים עם עגלות ילדים
- ילדים
- כבדי משקל

כל זכויות היוצרים בבעלות עמותת נגישות ישראל אין להעתיק או לשכפל ללא אישור מפורש.

יש לשים דגש על הנתונים המספריים הממחישים את כמות האנשים עם המוגבלויות בארץ- מתוך כך נגזרת חשיבותה של הנגישות בכלל וחניות נכים בפרט.

כפי שיפורט בשקף מס' 7:

- תנועה – כסאות גלגלים, קביים, הליכונים,
- ראייה, - עיוורים ולקויי ראייה
- שמיעה – חרשים ולקויי שמיעה
- נפשית וקוגניטיבית

שקף 4-6

אדם עם מוגבלות

אדם עם ...

אדם עם שיער ג'ינג'י	אדם עם משקפיים	אדם גבוה
		

אדם עם ...

אדם קר	אדם עם עיניים חלוקטות	אדם עם זקן
		

כל זכויות היוצרים בבעלות עמותת נגישות ישראל אין להעתיק או לשכפל ללא אישור מפורש.

אדם עם שיער ג'ינג'י, אדם עם משקפיים, אדם גבוה, אדם קרח, אדם עם עיניים חלוקטות, אדם עם זקן
וכן גם **אדם עם מוגבלות**.

(שימו לב שבתמונה אדם, שבחיינו נעזר בכסא גלגלים, אך עושה סקי ככל אדם).

ניתן להגדיר או לתאר אדם עם מוגבלות כמו כל אדם אחר- על פי אופי, מקצוע, מצב משפחתי ועוד.

כשנראה אדם עם שיער ג'ינג'י, לרוב לא נשפוט אותו על פי צבע שערו (לדוגמא אם הוא ג'ינג'י אז הוא טוב בספורט) וכך גם האדם הגבוה או הקרח- גם אדם עם מוגבלות הוא קודם כל **אדם**.
אין לשפוט אדם על פי צבע שערו, גובהו או כל מאפיין חיצוני אחר- יש להכיר את האדם ותכונותיו ולראות מעבר לאפיונים החיצוניים או למוגבלות הנראית.

דוגמאות:

1. ילד חדש שמגיע לכיתה ושהינו חלש פיזית "עם ידיים שמאליות"- שלרוב במשחקי הכדור אינו מצטיין. נוכל לשפוט אותו לפי יכולתיו הספורטיביות. אך אז נפספס את האדם בשלמותו. אולי אותו ילד ממש טוב במתמטיקה או בספרות אולי הוא זמר או שחקן מצטיין.
2. תארו לעצמכם את עומרי כספי, שהגובה הייחודי שלו הוא שמאפיין אותו ובזכותו הוא שחקן כדורסל- מה יקרה כשעומרי כספי יגיע לגן הילדים ויצטרך ללכת לשירותים- לפתע הגובה יהפוך למוגבלות עבור עמרי כספי.

שקף 7

כאשר אנחנו מדברים על אנשים עם מוגבלות, ישנן מוגבלויות - שכל אחד מאיתנו יכול לזהות ברגע שהוא פגש את אותו אדם- מוגבלות נראית:

אדם עם מוגבלות בניידות נזהה לפי כיסא גלגלים או היעזרות בקביים או מקל הליכה.

אדם עיוור נזהה לפי העזרות במקל נחייה או בכלב נחייה

אדם עם מוגבלות קוגניטיבית (= מוגבלות שמקורה הוא שכלי)- במקרה זה ישנה תמונה של אדם עם תסמונת דאון שהינה תסמונת שנכללת תחת הקטגוריה "מוגבלות שכלית" ומקורה בכמות הכרומוזומים, איתה נולד אדם. לתסמונת דאון ישנם סממנים חיצוניים כגון: לשון ארוכה, נמוכי קומה, אף פחוס ועוד תווי פנים מסויימים שעל פיהם ניתן לזהות ולהבחין במוגבלות.

שקף 8

לעומת זאת ישנן מוגבלויות שאינן נראות במבט ראשון כמו חירשות (אדם שאינו יכול לשמוע), כבודות ראייה (אדם אשר אינו עיוור אך ראייתו מוגבלת), מוגבלות נפשית כגון דיכאון ועוד. בשקף זה נוכל לראות קבוצת אנשים אשר במבט ראשון לא נראה כי יש להם מוגבלות כלשהי. אולם, ישנה אפשרות כי לחלקם יש מוגבלות שאינה נראית.

שקף 9

כל אדם רוצה להרגיש ולחיות כמו כל אדם רגיל: ללכת לבית ספר, לקולנוע, לראות משחק כדורגל. אבל פעמים רבות הוא פשוט לא יכול---הדרך חסומה בשבילו/ה. מספיק שתהיה מדרגה בכניסה ואותו אדם לא יוכל להיכנס לבניין. או בדוגמא אחרת: אדם עיוור לא יוכל להשתמש במעלית מבלי שיהיו בה עזרים כמו כתב ברייל על הלחצנים או מערכת שמע.

שקף 10

דוגמאות להנגשה- הסבו את תשומת לב התלמידים לגן השעשועים שמאפשר לילדים עם מוגבלות לשחק ככל הילדים בזכות התאמות נגישות שמתחשבות ביכולותיו של הילד.

גם גובה הכספומט מותאם לאדם עם כסא גלגלים.

שאלה: מה היה קורה אם ילד עם כסא גלגלים היה מגיע לגן השעשועים הקרוב לביתנו? כיצד היה מתנהל? (הזמינו את הילדים להציע הצעות לגן משחקים נגיש).

שקף 11

דוגמאות להנגשה:

1. תנועה והתמצאות במקום- בתמונה פס מוביל שמוביל את האדם עם המוגבלות בראייה, למשל, לאורך הרחוב. שימו לב שהמשטח הצהוב עשוי מנקודות ושמו "משטח טקטילי"- הוא מסייע לאנשים עיוורים לחוש את הדרך. (לרוב ניתן למצוא את המשטח הטקטילי בירידה למעבר החצייה)

2. דרכי הגעה נגישות- שימו לב כי הרמפה תיקנית ויש מעבר לאנשים עם מוגבלות בניידות. בנוסף ישנו מעקה.

שקף 12

דוגמאות להנגשה:

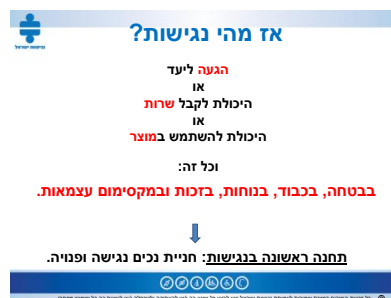
1. שרותי נכים - שימו לב לפרטים: ידית העזרה, גובה נייר הטואלט, מראה מוטית קדימה המותאמת לגובה האדם בכסא גלגלים.

2. פניות פיקניק נגישות - חשבו על טיולים עם המשפחה בשטח - האם אדם על כסא גלגלים יכול להתנייד שם?

שאלו את הילדים - מהי משמעות פינוק פיקניק נגישות? (החשיבות מתקיימת במיקום השולחן, על משטח נגיש ומקום פנוי שם יוכל לשבת האדם על כסא גלגלים)

הדגישו שאלו רק מספר מועט של דוגמאות הממחישות - מהי נגישות.

שקף 13

המשמעות של נגישות - היא לאפשר לאנשים עם מוגבלויות להתנהל ככל אדם.

לדוגמא: תארו לעצמכם שכל פעם שהייתם רוצים ללכת לחברים - משהו היה צריך להרים אותכם ולא הייתם יכולים ללכת לבד.

יש לשים דגש על מושג ה"תלות" - משמעותה של הנגישות היא לאפשר לאדם עם מוגבלות לא להיות תלוי באחר!

שקף 14

הציגו לתלמידים את השקף בצורה הבאה:

בתמונה מופיע בית ספר ובתוכו מסיבה של כל התלמידים, במסיבה הזו כל התלמידים מקבלים מתנות, פופקורן וצמר גפן מתוק-

1. מה עלינו לעשות כדי להגיע למסיבה?

הכוונו את הילדים לתשובה הבאה: עלינו פשוט ללכת דרך השער, על השביל ובכניסה לבניין.

(ליחצו על החץ ועל הכניסה לבניין יופיע מנעול)

2. מה עלינו לעשות אם שער הבניין נעול?

תשובות אפשריות: נקרא לשומר, נפתח את המנעול ועוד...

(ליחצו על החץ ועל השביל תופיע להבה).

3. בדרכנו לפתוח את המנעול מופיעה להבה על השביל, מה נעשה אם את השביל חוסמת להבה? איך נוכל לפתוח את הדלת ולהגיע למסיבה?

תשובות אפשריות: נקרא למכבי אש, נכבה את האש...

(ליחצו על החץ ובשער הבניין יופיע מנעול)

4. מה נעשה כעת? כיצד יוכלו מכבי האש להכנס לשביל?

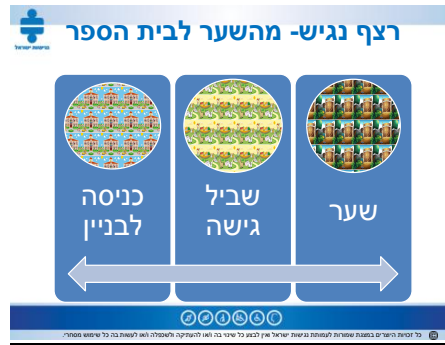
לסיכום: מה קרה לנו במקרה זה? (נחסם מאיתנו להגיע למסיבה ולמקום שרצינו)

• הזמינו את הילדים לחשוב: מתי נחסמת דרכם של אנשים עם מוגבלות להגיע למחוז חפצם?

(אם יש מדרגה עבור אדם עם כסא גלגלים יהיה קשה להגיע, ללא הצפצוף המוכר ברמזור לאדם העיוור יהיה קשה לדעת מתי הוא יכול לחצות את הכביש, ללא שפת הסימנים יהיה קשה לאדם חרש לדעת כיצד להתמצא בשטח)

שקף 15

כעת נשוחח על מכשולים אפשריים בתוך בית הספר, נתמקד ברצף מהשער ועד לכניסה לבניין.

ניתן להעלות כבר בשלב זה השערות: אילו מכשולים יכולים להופיע לדעתכם עבור אדם עם מוגבלות בדרך לבית הספר? (התמקדו במוגבלות בראייה, שמיעה וניידות)

שקף 16

נתמקד בדוגמאות למכשולים אפשריים בדרך, עבור אדם עם מוגבלות בראייה.

כשהתמונה עולה: שאלו את הילדים מהו המכשול המופיע ומהו הפתרון, רק לאחר שיעלו רעיונות, הציגו את התשובה הנכונה.

הסבירו לילדים שישנו טווח רחב למוגבלות בראייה: יש אנשים שמרכיבים משקפיים, יש אנשים שרואים רק טווח מסוים (דוגמת ראיית צינור) וישנם אנשים עיוורים. עימדו על ההבדלים הקיימים בין אנשים עם מוגבלות בראייה.

1. תמונה ימנית מכשול עילי- אדם עיוור שהולך עם מקל נחייה, יכול לחוש את הדרך באופן של 180 מעלות, מטה. אדם עיוור לא יוכל לצפות מראש מכשולים עיליים. לכן עלינו לדאוג לפנותם. במקרה זה עלינו לגזום את העלים שלא יעמדו באמצע הדרך להולכי הרגל.

• שאלו את הילדים אילו עוד מכשולים עיליים יכולים להיות? (חוטים רופפים, קורה מתנדנדת, שלט נמוך...)

2. תמונה אמצעית סימון מדרגות- אדם עם מוגבלות בראייה (שאינו עיוור) לא יזהה את סף המדרגה ועלול למעוד, המדרגות שבאותו הצבע יראו לו כמדרגה אחת או כרצפה עצמה (במידה והן באותו הצבע של הרצפה). על כן עלינו

לסמן את סף המדרגות עם פס זוהר, על מנת שידגיש את סוף המדרגה והאדם עם המוגבלות בראייה, יוכל לזהות את סופה.

- בנוסף הוסיפו כי ישנו צורך גם במשטח טקטילי (כמו בכניסה למעבר חצייה- משטח עם נקודות בולטות, שיאפשר לאדם העיוור לחוש את הגעתו למדרגות).

3. תמונה שמאלית- מכשול בדרך- הפטריות יכולות להוות מכשול עבור אדם עם מוגבלות בראייה ולכן יש לצבוע אותם בצבע חזק שיבליט אותם מעל פני השטח או לבטלם לאלתר (על פי החוק).

- חישוב עם הילדים על עוד רעיונות למכשולים עבור אדם עם מוגבלות בראייה (עמודים, פח, תיק שזרוק באמצע הדרך...)

שקף 17

הסתכלו על התמונה וחישוב למה יזדקק אדם עם מוגבלות בשמיעה כדי להגיע בקלות לבית הספר?

1. שילוט- שילוט מאוד חשוב כדי לסייע לאדם עם קושי בתקשורת להגיע בקלות למחוז חפצו, ללא צורך בתקשורת מילולית..
2. הכוונה- אדם עם מוגבלות בשמיעה יזדקק אולי לסיוע מהשומר או אדם הנקרה בדרכו לבית הספר. ועל כן הנגישות כאן הינה הגורם האנושי.

- חשבו עם הילדים מה צריך לדעת השומר כדי לסייע לאדם עם המוגבלות בשמיעה?

(לדבר לאט וברור, לא להסתיר את הפנים, לא לצעוק- כי זה מעוות את הדיבור, לכתוב על דף, לסמן עם הידיים את המקום)

שקף 18

נתמקד בדוגמאות למכשולים עבור אדם עם מוגבלות בניידות

1. תמונה ימנית- מכשול קבוע- בתמונה מכסה ביוב שמשנה את פני השטח ויכול להוות מכשול עבור אדם שמתנייד על כסא גלגלים, הגלגלים עלולים להתקע בשקעים, או לעצור את הכסא.
2. תמונה אמצעית- רוחב כניסה- אם הדלתות בכניסה לבניין או לכיתות צרות מדי, כסא הגלגלים לא יוכל לעבור בדלת ולכן יש לדאוג לרוחב ראוי לכסא גלגלים (מינימום 75 ס"מ).
- הוסיפו כי קושי יכול להיות גם בפתיחת השער או הדלת אם הינם מאסיביים או ללא ידית מותאמת (ידית עגולה תהיה קשה לאדם עם מוגבלות בידיים).
3. תמונה שמאלית- מכשול זמני- בתמונה מופיע תיק במעבר בין השולחנות. התיק יכול להוות מכשול לאדם המתנייד על כסא גלגלים. הסבירו כי זהו מכשול שאנו יכולים לפתור דרך המודעות- מכשול זמני.
  - חישוב עם הילדים על מכשולים נוספים עבור אדם על כסא גלגלים (דרך משובשת, פח גדול באמצע השביל, עמודים המייצרים מעבר צר, מדרגות ללא רמפה).
  - בשלב זה עימדו עם הילדים על ההבדל בין מכשול קבוע (שאינו בשליטתנו) למכשול זמני (שניתן להסיר).
  - שאלו את הילדים אילו מכשולים קבועים קיימים לדעתם ואילו מכשולים הינם זמניים ובאחריותנו? (כמו פח או ילקוט)

שקף 19

אם כן קיימת נגישות השמיים הם הגבול ---- כל פעילות היא אפשרית. בתמונה גיא משה קטוע שתי רגליים משתתף כמו כל אדם אחר בפראק האקטיבי של קוקה קולה- סיטואציה זו התאפשרה לו, רק בזכות הנגישות לה דאגו בפארק ופרסום מקדים.

שקף 20

 לעשות אחרת

לאחר שלמדנו דרך גישה מהי, נצא לבדוק בבית ספרנו- אילו מכשולים קיימים, ב:

1. שער
2. שביל גישה
3. כניסה לבניין

בדקו האם המכשול קבוע או זמני ומצאו פתרונות ורעיונות לקידום הנגישות בבית הספר. (היעזרו בדפי העבודה)

כל הזכויות שמורות לעמותת נגישות ישראל אין לנצל כל שיתוף או לפרסם ללא אישור מפורש

כעת נצא לשטח לבדוק מכשולים קיימים- נסייר מהשער לשביל הגישה לכניסה לבניין.

השתמשו בדפי העבודה:

1. דף עבודה לפני היציאה לשטח- העלו רעיונות למכשולים אפשריים, מתגו לפי קבוע/זמני וחשבו על פתרונות.
2. דף סקר יציאה לשטח- סקרו את המכשולים הקיימים, תוך התייחסות לכל המוגבלויות (ראייה, שמיעה וניידות) - ניתן לקיים סקר בקבוצות לפי מוגבלות ולאחר לקיים דיון בכיתה על ממצאי הקבוצות.
3. דף סיכום- סכמו את הממצאים וחישבו על דרך יצירתית לקידום הנגישות (מכתב למנהל, מכתב לעירייה, מכתב לנגישות ישראל, לוח תוכן בנושא נגישות ועוד)

שילחו לנו את הממצאים, תמונות או היצירות שבצעתם בעקבות הפעילות ואנו נפרסם אותם באתר העמותה.

liat@aisrael.org